

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. avgusta 1899.

Politiški oddelek.

„Czas“ in Slovenci.

Glasilo poljskega državnozbornskega kluba, krakovski „Czas“, se je te dni prav neprijazno lotil „Edinosti“ radi članka, ki ga je posnela iz „Slov. sveta“, in v katerem je bilo rečeno, da je zveza z aristokratskimi voditelji poljskega naroda politična napaka.

Kar je „Czas“ dejal glede razmerja mej slovenskimi strankami, temu ni ugovarjati. Prvi pogoj vsaki politični zvezi je, da se zaveznik ne vtika v domače zadeve zaveznikove in proti temu tudi „Edinost“ ni grešila, kajti dotični članek je bil povzet iz „Slov. sveta“, kateri hodi svoja pota. Mi bi le želeli, da bi se tega načela, ki ga tako odločno zastopa „Czas“, držali drugi desničarski listi, kar pa ni. Tako je „Vaterland“, notorično glasilo desnici pripadajočih konservativnih veleposestnikov in nemške katoliške ljudske stranka, se že večkrat prav po nepotrebem vtikal v naše slovenske zadeve in na jako nelojalen način napadel na pr. podpredsednika poslanske zbornice dr. Ferjančiča; a takrat se „Czasu“ ni zdelo umestno, da bi bil to ožigotal.

Mi popolnoma pritramo načelu, ki ga je precizoval „Czas“ in kateri tudi „Politiki“ ugaja, ali kar naj velja za slovensko časopisje, mora veljati tudi za drugo desničarsko časopisje, posebno še za „Vaterland“, kateri največkrat proti njemu greši.

Nikakor pa ne moremo sprejeti lekcije, katero je spoštovano glasilo poljskega kluba pri tej priliki dalo vsemu slovenskemu časopisju. To lekcijo odklanjamo z vso odločnostjo kot popolnoma nepotrebno.

„Czas“ se huduje, ker se v slovenskem časopisju tolikrat pojavljajo glasovi, naj Slovenci izstopijo iz desnice. Cenjeni list pravi, da so to neumestne grožnje, češ, da za slovenske poslance zunaj sedanje desnice sploh

ni prostora in se izraža nekako tako, kakor da je za nas prava sreča, da smemo biti člani desnice.

V tem pogledu se spoštovani poljski list prav bridko vara. Mi imamo preobilo vzrokov biti nezadovoljni in če se naše ljudstvo čedalje bolj sprijaznjuje z mislijo o izstopu slovenskih poslancev iz desnice, izvira to od tod, ker je prišlo do spoznanja, da hujše kakor sedaj na Primorskem se nam sploh ne more goditi, da bi nas tudi Wolf ali Schönerer ne mogla bolj zatirati in da se nam je pod vlado nemških strankarskih ministrstev še vedno bolje godilo, ker smo se smeli vsaj prosto gibati, kar svedočijo nekdanji tabori.

Mi od vlade, ki jo podpirajo naši poslanci, nimamo prav nobene koristi, ker vlada postopa na Primorskem tako, kakor še nikdar ni postopala nobena druga in desnica ne stori ničesar, da bi se v tem oziru kaj izpremenilo. Že samo razmere na Primorskem so zadosten vzrok, pa bi slovenski poslanci zapustili desnico, ne glede na to, da nas je vse silno razočaralo postopanje Poljakov, ki so se naravnost izrekli proti rešitvi jezikovnega vprašanja za vse kronovine, ter zahtevajo, naj se reši samo za Češko, Slovenci pa naj ostanemo helotje.

Pri tacihih dispozicijah naših zaveznikov se pač ni čuditi, če gineva vse zaupanje v to zavezništvo, in če se v slovenskem časopisju pojavlja vedno česče želja, naj začne slovenska državnozbornska delegacija politiko svobodne roke. Tako slabo, kakor sedaj, bi se nam v tem slučaju gotovo ne godilo. Če „Czas“ tega ne uvideva, je to samo dokaz, da naših razmer prav nič ne pozna, o čemer nikdar dvomili nismo, saj vidimo iz lista samega, da se zanje sploh ne meni.

Naravnost žaljivo pa je „Czasovo“ očitavanje, da so Poljaki že marsikdaj glasovali za slovenske narodne zahteve. Res je. Poljaki so glasovali za celjsko gimnazijo. In to nam tedaj „Czas“ očita, kakor nekaj posebnega, kakor nekako izredno dobroto. Pri tem pa popolnoma pozablja, da so slovenski poslanci vselej in povsod glasovali ne le za vse poljske narodne, nego tudi za najodijoznejše

druge zadeve tudi za tiste, s katerimi so se ustanavljali fidejkomiti in so se sploh Gališki darovali lepi milijoni, a mi tega Poljakom nikdar očitali nismo.

Toliko se nam je zdelo potrebno izpregovoriti v tej afêri, v kateri smo popolno na solidarni z „Edinostjo“. Milosti od nikogar ne potrebujemo. Ako pa mislijo gospodje okolu „Czasa“ da se bomo dali tudi daviti in ubijati, samo da bo gospod Jaworski zamogel biti sovladar grofa Thuna in skrben oče Gališke, potem utegne čakati prav neljubo razočaranje.

Družbi sv. Cirila in Metoda.

Letošnja velika redna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda se je vršila dne 3. avgusta na Vrhniki.

Udeležniki so bili sijajno sprejeti in po vrhniški damah fino pogoščeni.

Po sv. maši v cerkvi sv. Trojice se je vršilo v Katoliškem domu družbino zborovanje.

Zborovanje je otvoril družbin prvomestnik monsignor Tomo Zupan z duhovitim ogovorom, povdarjaje zlasti, da je v odboru vladala lepa jedinost in strpljivost, ki naj vlada tudi v družbi sami.

Glavni tajnik župnik g. A. Žlogar je na to obširno poročal o delovanju družbe v minolem letu. Domo-ljubi so ustanovili tri nove podružnice in je sedaj vseh skupaj 140 in sicer 29 moških, 31 ženskih in 80 mešanih. Pokroviteljev steje družba 244. Družba vzdržuje ali podpira 18 šolskih zavodov, v katerih se vzgaja v krščanskem, narodnem in avstrijskem duhu okoli 2000 slovenskih otrok. Žalostno je pač, da koncem 19. veka Slovenci nimajo dovolj ljudskih šol, nego da si jih morajo Slovenci sami in z velikimi žrtvami vzdrževati. Družba zamore svojo težavno nalogo izvrševati samo vsled podpore, katero dobiva. Največ žrtvuje pa za družbo slovensko ženstvo.

O denarnem stanju je poročal blagajnik g. A. Koblar. Družba je imela v l. 1898 vsega skupaj 44.172 gld. 30 kr. dohodkov in sicer so znašali doneski podružnic 6437 gld. 23 kr., pokroviteljnina 925 gld. podpora dež. zbora kranjskega 1000 gld., podpora mesta ljubljanskega 500 gld., darila slovenskih hranilnic in posojilnic 925 gld., razni darovi 1475 gld. 3 kr., jubilejski darovi 243 gld. 85 kr., darovi Mohorjanov 26 gld. 10 kr. iz nabiralnikov 115 gld. 93 kr., časniki so nabrali 3010 gld. 77 kr. od katere svote je nabral „Slovenski Narod“ sam 2700 gld., od užigalic je došlo 600 gld., od kave 300 gld., volila znašajo 2165 gld. 15 kr., obresti 92 gld., 81 kr., za knjige pa se je skupilo 555 gld. 43 kr. Troškov je bilo vseh skupaj 41.804 gld. 26 kr. in sicer: za šolo v Trstu 5551 gld. 87 kr. za šolsko poslopje v Trstu 1915 gld. 29 kr., za šolska vrtea v Rojanu in na Greti 1906 gld. 52 kr., za šolstvo na Goriškem 2710 gld., za šolski vrtec v Mariboru 807 gld. 56 kr., za šolo v Velikovcu 1784 gld. 50 kr.

podpore in nagrade 495 gld., knjige, tiskovine in učila 2045 gld. 50 kr., stanarina 120 gld., razni troški 184 gld. 49 kr., pristojbine od Drčarjeve zapuščine 782 gld. 20 kr., vplačilo za Vrečkovo zapuščino 6949 gld. 20 kr., za zgradbo velikovške šole 15.500 gld., obresti od dolgov 561 gld. 83 kr. Ako se primerjajo troški z dohodki, je bilo minulo leto preostanka 2368 gld. 4 kr. Pripomniti pa treba, da ima družba še 18000 gld. dolga. Vsi šolski zavodi družbini se cenijo na 65.413 gld.

Na to so se vršile volitve. Po društvenih pravilih so izstopili letos iz odbora gg. Ivan Hribar, Anton Koblar, Luka Svetec in predsednik Tomo Zupan.

Prvomestnikom je bil soglasno izvoljen g. Tomo Zupan, ostali odborniki so se po burni debati volili po listkih. Izvoljeni so bili Hribar, Svetec in mesto blagajnika Koblarja ravnatelj Ivan Šubic.

Politični pregled.

Vojna proti § 14. — Ne da se tajiti — gibanje proti porabi § 14. zadobiva čedalje obsežnejšo in čedalje nevarnejšo obliko. Davek na sladkor, ki je jako trd, je k uspehu te akcije sila mnogo pripomogel. Nemški politični voditelji ščuvajo ljudstvo na najdrznejši način in z uspehom. V vseh nemških krajih se vrše skoro dan na dan shodi, na katerih se protestuje proti uveljavljanju nagodbe s § 14. Ščuvanje presega vse meje, tako da mora vlada čestokrat razpuščati shode in prav pogostoma konfiskovati liste. Radi tega je seveda novo vpitje v nemških strankah, dasi sedanja vlada z Nemci še dolgo tako ne postopa, kakor so postopale nemške vlade v polpreteklih časih proti Slovanom. Ponekod je zadobila nemškonacionalna agitacija že resolucijonaren značaj tako v Solnogradu, kjer so bili več dni zapored prav resni izgredi. Zlasti nevaren je bil poskus nemških nacionalcev, napasti deželnovladno poslopje. Redarji so se morali s sabljami lotiti puntarjev, da jih razženo. Neki nemški nacionalcec je celo z revolverjem ustrelil na vojaštvo. Vlada je morala garnizijo pomnožiti in se je odločila, da razglasi izjemo stanja v Solnogradu, ako se izgredi ponove. O tedaj vlada v tem mestecu navidezno mir. Toda le navidezno, kakor tudi drugod vse vre. Očitno je, da se pripravljajo nemški obstrukcionisti in socialni demokratje na revolucijo, da se bližamo jako resnim dogodbam.

Pred državnozbornim zasedanjem. — Kritični položaj v naši državni polovici obeta, da nastanejo veliki viharji, čim se snide državni zbor. Nemci hočejo s silo zabraniti volitev delegacije tako, da bi se niti skupne potrebščine cele monarhije ne mogle vgotoviti. Če Nemci to store, potem pride vlada v najtežavnejši položaj in ne bo jej preostalo nič drugega, kakor da premeni ustavo. Vlada bi se temu rada ognila, vsled česar tudi oficijozni listi že apelirajo na vse stranke, naj bi se porazumele. Tudi „Fremdenblatt“ se je v tem smislu oglasil. Sosebno je rotill Čehe, naj se udajo razposajenim Nemcem, Ta apel na Čehe je pač nepotreben, zakaj Čehi že itak ne morejo nič več odjenjati, ker so se skoro že udali vsem nemškim zatevam in ker so jim radikalnejši elementi radi tega že skoro popolnoma polkopali tla v narodu. Če bi Čehi še kaj odjenjali, bi se jim godilo ravno tako, kakor se je godilo Staročehom, ki so tudi svojo popustljivost plačali s politično smrtjo.

Ogrska in Hrvatska. — Na jesen se začno pogajanja mej Ogrsko in Hrvatsko radi obnovitve finančialne nagodbe.